

וכן עובר באיסור תורה בהטמנת משקלות במלח, אף קודם שמדד. וכן אסרו להתקין כלי מדידה הקרובים זל"ז בנפחם, (בהפרש של רובע או פחות, במידות גדולות), שמא יטעו ויחליפו מדה בחברתה, כמפורט בגמרא. ועוד דרשו מן הכתוב שקשה ענשן של מידות יותר מענשן של עריות. וכן דרשו שהעיות במדות ומשקלות גורמת לעוני ומחסור, והזהירות בהן מביאה ברכה ועושר.

דפים צ — צא

קמח. א. עד כמה התיירו להגדיל את המדות, ומדוע?

ב. אלו פרטי דיני אגירת מזון מובאים בגמרא?

ג. אלו הלכות נוספות נאמרו בגמרא, שמטרתן למנוע ייקור מצרכי המזון והפקעת שערים?

- א.** התיירו להוסיף על המדות (בפעם אחת) עד ששית מלבר (ועד בכלל). ולמדו זאת מן הכתוב ביחזקאל. והטעם, שחוששין מטעויות של אלו שאינם יודעים משינוי המדה, ונמצא ביותר משתות מקחן בטל. (עפ"י רשב"ם).
- ב.** אין אוצרין (בא"י ובכל מקום שיש בו רבו ישראל. רשב"ם ו"פ. וע' ערוה"ש) פירות — דברים שיש בהם חיי נפש (לאפוקי מתבלינים וכדו'). ודוקא בלוקח מן השוק, אבל מן הגדל אצלו — מותר. וכן בארץ ישראל מותר לאצור פירות לצורך השנה הששית, השביעית והשמינית. ובשני בצורת אסור לאצור כלל, יותר מפרנסת ביתו לשנה אחת. (ערשב"ם ופוסקים).
- ג.** אסרו על החנוני להשתכר ב'חיי נפש' ביותר משתות (מלבד הוצאות טרחתו וכדומה — ע' ב"מ מ:). אסרו להוציא פירות מא"י בשל כך. (אך זה דוקא בא"י, משום ישובה), וכן אסרו להשתכר בא"י בדברים שיש בהם חיי נפש, למכרם בשוק, אלא אם 'משכח שכיה'. (והפליגו עוד בחומר עוון מפקיעי השערים).

דפים צב — צג

קמט. א. האם הולכין בממון אחר הרוב?

ב. אלו נידונים קישרו בגמרא לשאלת 'הולכין בממון אחר הרוב', ואלו נידונים הפרידו משאלה זו?

- א.** נחלקו בדבר רב ושמואל: לרב — הולכין בממון אחר הרוב. לשמואל — אין הולכין. (והלכתא כוותיה בדיני — חו"מ רלב, כא; רצב, י'). (ואמרו בגמרא שאף תנאים נחלקו בדבר).
- (כתבו ראשונים שהשאלה היא רק באופן שה'רוב' בא להוציא ממון ממוחזק. עוד כתבו, שחזקת הגוף מצטרפת עם הרוב להוציא ממון אף לשמואל. וי"א שאם זה שהרוב לצידו, טוען טענת 'ברי' — מודה שמואל שמוציאין. וי"א שאם המוחזק 'שמא' מודה שמואל. י"א שב'רובא דאיתא קמן' או ב'רוב גמור' מודה שמואל שמועיל. וי"א שאם הרוב כבר הכריע לענין שאלות אחרות, הרי הוא תקף גם בממון. וי"א שאם הדמים מסייעים ל'מיעוט', אף רב מודה שאין הולכין אחר הרוב).
- ב.** עיקר המחלוקת נאמרה במוכר שור לחברו (שדרכו לקנות לעתים לחרישה ולעתים לשחיטה), ונמצא נגחן, (ואין הוכחה מצד הדמים — כגון שהתיקר הבשר) והמוכר מוחזק בדמים — לרב, יכול הלוקח לומר 'לחרישה קניתי' כרוב הקונים שוורים, והרי זה מקח טעות, וחייב המוכר לתת את כספו בחזרה. ולשמואל — יכול המוכר לטעון 'לשחיטה מכרתיו לך'.

וכן קישרו בגמרא מחלוקת זו, למחלוקת התנאים בקונה זרע פשתן בסתם, והוברר שלא היה כשיר לזריעה – האם יש כאן מקח-טעות או לא. (ואמנם יש דעת תנאים הסוברת שאע"פ שהולכין אחר הרוב, ורוב הפשתן שנמכר נמכר לזרע, אעפ"כ אינו מק"ט, כי יש ללכת אחר רוב האנשים הקונים ולא אחר רוב הפשתן הנקנה).

בתחילה דימו שאלה זו לנידון אשה שנתאלמנה או נתגרשה ואין ידוע אם נישאת בתחילה בתולה או אלמנה – האם יש להסתמך על 'רוב נשים בתולות נישאות' ולחייב לשלם כתובת בתולה. ודחו שהיות ואין לה קול שנישאה בתולה, איתרע לה רובא. (כי יש 'רוב' נגדי, שהנישאות בתולות, יש להן קול).

וכן רצו לקשר לנידון מוכר עבדו ונמצא העבד גנב או קוביוסטוס – שאין זה מקח-טעות, משום שרוב העבדים הם כאלו. ודחו שכולם בחזקת כן, וכאילו אמר לו המוכר בפירוש שהעבד גנב וכו'.

וכן רצו לדון בשור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואין ידוע אם מת מהנגיחה או קודם לכן. ודחו שאין כאן 'רוב' גמור, כי שמא בא השור מלפניה, והפילה מחמת ביעות עוד טרם שנגח (ואפשרות זו מצטרפת עם מיעוט המפילות קודם זמנן ואתרא לה רובא. תוס').

שור שנמצא הרוג ליד שור המוחזק כנגחן, או גמל הרוג בצד גמל האחר – מחלוקת תנאים בדבר. ואמרו בגמרא שנידון זה אינו תלוי בשאלת 'רוב בממון' – שכאן השאלה אם מסתמכים על חזקת השור המסויים לדון על פיה ולהוציא ממון, ומחלוקת רב ושמואל היא ברוב דעלמא'. (ופסקו הרי"ף והרמב"ם כחכמים החולקים על רבי אחא, שאין להוציא ממון על סמך חזקת הנגחן. וע' שו"ת מהרי"ק – קכט).

דף צג

קנ. המוכר זרעוני גינה שאינם נאכלים, והוברר שלא היו ראויים לזריעה – האם חייב המוכר לפצות את הלוקח על הוצאות הזריעה שהיו לריק?

נחלקו תנאים: לת"ק, נותן לו דמי זרע אך לא דמי הוצאותיו. וי"א (רשב"ג), אף ההוצאה. (הגם שאין זה אלא 'גרמא בניזקין' – קנס הוא שקנסוהו. רשב"ם. יתר על כן, חייב רשב"ג ביוכ"ב דמי בושת שנגרמה לשני עקב התרשותו. ואין הלכה כרשב"ג. ע' חו"מ רלב, כ).

דפים צג – צד

קנא. א. הפסולת המעורבת עם הפירות הנמכרים – האם יכול הלוקח לנכותה מן החשבון (כשמשאים כמות שהם, או כשבא לנפות ולנכות)?

ב. הבורר צרורות מגרנו של חבירו – האם חייב לשלם לו, וכמה?

א. כל שהפסולת במידה הרגילה (כפי שפרטו חכמים), הלוקח מקבל עליו פסולת זו ואינו רשאי לנכות מן החשבון. וגם אינו רשאי לנפות הכל ולנפות. ואולם אם ניפה ומצא בה פסולת מרובה מן השיעור המותר – יכול לנכות מן החשבון את הפסולת כולה. אמרי לה מדינא ואמרי לה מקנסא. ונפקא מינה – כשיודעים שהמוכר לא ערבה, שאין מקום לקונסו, ואינו מנכה אלא את הפסולת שמעבר לשיעור – לדעת האומר 'קנסא'. ויש פוסקים שאינו מנכה לו כלום – ע' טור רכט, א (עפ"י רשב"ם).

וכל אלו הדברים – במקום שאין מנהג מסוים, אבל כשיש מנהג – הכל כפי המנהג. (טוש"ע רכט, א).